

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

Cilt/Volume: 4, Sayı/Issue: 4, Aralık/December 2020

Tuğba AFACAN

Arş. Gör., Çankırı Karatekin
Üniversitesi / Türkiye
afacantuba54@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-4209-9112>

Nahid Sırrı Örik'in *Eve Düşen Yıldırım* Hikâyesini Tahlil Denemesi

*An Analysis on the Story of "Eve Düşen Yıldırım" by
Nahid Sırrı Örik*

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 22.10.2020

Kabul Tarihi/Accepted: 27.11.2020

Yayın Tarihi/Published: 30.12.2020

Atıf/Citation

Afacan, Tuğba (2020). Nahid Sırrı Örik'in *Eve Düşen Yıldırım* Hikâyesini Tahlil Denemesi.
Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, 4 (4), s. 1020-1037. DOI: 10.34083/akaded.814546.

Afacan, Tuğba (2020). An Analysis on the Story of *Eve Düşen Yıldırım* by Nahid Sırrı Örik. *Journal of Academic Language and Literature*, 4 (4), p. 1020-1037. DOI: 10.34083/akaded.814546.

<https://doi.org/10.34083/akaded.814546>

Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.
This article was checked by iThenticate.

Öz

Yaşadığı dönemde herhangi bir edebî topluluğa katılmayan Nahid Sırrı Örik, özellikle roman ve hikâyeleriyle adını günümüze taşıyan yazarlardan birisidir. Yazarın *Eve Düşen Yıldırım* adlı hikâyesinin incelendiği makale, başlıca beş bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde öncelikle yazarla ilgili kısa bir bilgi verildikten sonra hikâyenin künyesine ve hikâye hakkında çıkan tartışmalara değinilmiştir.

Konu bölümünde hikâyenin muhtevası ayrıntılı bir şekilde anlatılmış, tema başlığında ferdi ve sosyal temaların birlikte kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Yapı bölümü; olay örgüsü, şahıs kadrosu, zaman, mekân, dil ve anlatım olmak üzere beş alt başlıkta ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir. Olay örgüsünde hikâyenin gerilim noktalarını oluşturan belli başlı olaylar ele alınarak kahramanlar arasındaki çatışma unsurları ortaya konulmuştur. Şahıslar ise öncelikle fiziki özellikleri ile tanıtılmış ve sonrasında şahısların hikâyedeki ayırıcı niteliklerine yer verilmiştir. Zaman bahsinde hikâyenin vaka zamanı ve sosyal zamanı belirlenmiştir. Hikâyenin dış mekânı Ankara'dır ve bunun yanında Cebeci'deki ev ise iç mekânı oluşturur. Son olarak dil ve anlatım bahsinde de yazarın üslubu ve hikâyede kullanılan temel anlatım tarzları örnekler verilerek kısaca açıklanmıştır. Sonuç bölümünde ise yazarın güzellik tutkusuna vurgu yapılarak *Eve Düşen Yıldırım*'ın yazarının edebî anlayışını yansıtan tipik bir hikâye örneği olduğu bulgusu saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: Ankara, güzellik, kıskançlık, aile, ev.

Abstract

Nahid Sırrı Örik, who doesn't attend any literary groups in the period which he lives, is one of the writers that reach to present-day through especially his novels and stories. The article that examines "Eve Düşen Yıldırım" story consists of five main parts. In the introduction part, firstly short information is given about the author and then is mentioned about the identity of the story and arguments related to it.

In the subject part, the content of the story is explained in detail, in the theme part is found that individual and social themes are used together in the text. The structure part is interpreted under the titles of five lower parts as plot, characters, time, place, language and narration in detail. In the plot, main incidents that create thrill spots of the story are discussed and conflict elements among heroes are presented. Firstly characters are introduced with their physical characteristics and then their typical features in the story are included. In the chapter of time, social and incident time of the story is determined. Outdoor of the story is Ankara and also the house in Cebeci forms inner space. Finally, in language and narration part the author's style and basic phrases used in the story are explained with examples briefly. In the conclusion part, passion for the beauty of the author is emphasized and determined that "Eve Düşen Yıldırım" is a typical example of a story that reflects the author's understanding.

Keywords: Ankara, beauty, jealousy, family, home.

Giriş

Nahid Sırrı Örik, Türk edebiyatının ele alınması gereken yazarlarından birisidir. “Yazı hayatını özellikle 1928-1945 yılları arasında aktif bir şekilde sürdüren Örik, öykü, roman, oyun, eleştiri, gezi yazısı, deneme ve çeviri gibi pek çok türde ürün vermiş; bunları *Türk Yurdu* (1930-1931), *Ülkü* (1937-1941), *Varlık* (1933-1936) gibi dergilerde ve *Tanin*, *Vakit* gibi gazetelerde” (Soylu 2001: 3) yayınlamıştır.

Tahir Alangu, Nahid Sırrı Örik’in edebiyatımızda müstesna bir yere sahip olduğuna işaret eder: “Bütün bir asrı kaplayan, döküntüleri çağımıza kadar ulaşan konak-yalı kültürüne, Osmanlı sarayı çevresinde meydana gelmiş yarı Osmanlı, yarı alafranga yaşayışa karşı o günlerde beslenen küçümseme ile daha sonraları duyulmağa başlanan özlemin dışında kalmış, tarihçilere ve gerçekçilere has o düzgün, rahat, heyecansız ifadeyi bulabilmiştir (1968: 241)”.

Nahid Sırrı, çalışmamıza konu olan *Eve Düşen Yıldırım*¹ adlı hikâyesini 1931 yılının Eylül ve Ekim aylarında, Ankara’da iken yazar. Hikâye yazıldığı tarihten bir yıl sonra *Milliyet* gazetesinde on dokuz sayı hâlinde tefrika edilir. Tefrika edilmesinden iki yıl sonra Ankara ve İstanbul’da kitap olarak basılır. M. Kayahan Özgül ve Vahide Bilgi tarafından 1998 yılında *Eve Düşen Yıldırım*, “Para Hikâyeleri”, “İki Masal”, “Fakir İnsanların Hikâyeleri”, “Bir Dağ ve Deniz Hikâyesi” adı altında beş bölümden oluşan toplamda on üç hikâyenin yer aldığı bir baskısı daha yapılır. Oğlak Yayıncılık tarafından basılan kitabın ikinci ve son baskısı ise yine aynı yayınevinde 2009 yılında gerçekleştirilir.

Eve Düşen Yıldırım, yayımlandıktan sonra bazı tartışmalara da sebep olur. Bunların arasında en ilgi çekici olanı hiç kuşkusuz Selâmi İzzet Sedes ile Nahid Sırrı arasındaki intihal odaklı atışmadır. Selâmi İzzet, 1929’da *Akşam* gazetesinde Fransızcadan çevirdiği *Bağ Bozumu* adlı müellifi bilinmeyen bir romanı tefrika ettirmiştir. Yazarın iddiasına göre Nahid Sırrı söz konusu hikâyesini bu romandan intihal etmiştir. Nahid Sırrı da bu ciddi suçlamaya tepkisiz kalmaz ve hemen bir yazı kaleme alır. İlk yazısında bu suçlamayı reddeder ve hikâyesindeki kişilerin gerçek şahıslar olduğunu bildirir. Nahid Sırrı bu açıklamaya rağmen Selâmi İzzet Sedes’in hedefinden kurtulamaz ve iki metni karşılaştıran bir yazı daha yazar. Bunun üzerine Nahid Sırrı da ikinci yazısında, yazarın daha önce yazılmış metinlerdeki konuları işlemeye hakkı olduğunu belirterek hikâyesinde olaylara sahne olan Cebeci’deki evin şair Ahmet Muhip Dıranas’a ait olduğunu açıklar.² Ayrıca *Eve Düşen Yıldırım*

¹ İncelemede eserin şu baskısı esas alınmıştır: Nahid Sırrı Örik, *Eve Düşen Yıldırım*, Haz. M. Kayahan Özgül, Vahide Bilgi, 2. Baskı, Oğlak Yayıncılık, İstanbul 2009, 220 sayfa.

² Hikâyenin künyesi ve hikâye hakkında yapılan tartışmalarla ilgili daha geniş bilgi için bk. M. Kayahan Özgül, “Asefal Bir Heykel İçin Requiem”, *Eve Düşen Yıldırım*, Nahid Sırrı Örik, Oğlak Yayıncılık, İstanbul 2009, s. 9-18.

hakkında eleştiri yazısı yazarlar arasında Nurullah Ataç, Agâh Sırrı Levent, Ahmet Muhip Dıranas, Vâlâ Nurettin gibi önemli isimler de yer almaktadır.³ *Eve Düşen Yıldırım* hikâyesinin çeşitli yazarlar tarafından eleştirilmesi gerek hikâyenin membaı gerekse de ele aldığı kişiler bakımından yazıldığı dönemde tartışmalara sebep olduğunu göstermektedir. Bu çalışmanın amacı hikâyeyi oluşturan unsurlara odaklanarak bu unsurları ayrıntılı bir şekilde açıklamaktır.

1. Özet

Eve Düşen Yıldırım, evin reisi olan Ahmet Şükrü Efendi'nin ağır adımlarla eve girmesiyle başlar. Sıkıntılı bir hâlde bulunan Ahmet Şükrü Efendi, cebinden bir mektup çıkarır ve okuması için büyük oğlu Namık'a verir. Mektup, Ahmet Şükrü Efendi'nin kardeşi Hüsnü Bey'den gelmiştir. İstanbul'da bir hastane koğuşunda, ölüm saatini bekleyen Hüsnü Bey ağabeyinden misli ender bir güzellikte olan kızı Muazzez'i yanına alıp hayırlı bir kısmet çıkıncaya kadar kızına bakmasını istemektedir. Ahmet Şükrü Efendi tam on yedi senedir görüşmediği kardeşini görmek üzere kırgınlıklarını bir yana bırakarak İstanbul'a gitmeye karar verir; fakat İstanbul'a vardığında çok geçtir, kardeşi Hüsnü Bey o gelmeden yarım saat önce vefat etmiştir. Kardeşinin vefatı üzerine Ahmet Şükrü Efendi manasız ve çirkin gururundan dolayı pişman olur ve ağlar. Kardeşinin son arzusunu yerine getirmek üzere Muazzez'i de yanına alarak Ankara'ya döner.

Amcasıyla birlikte Ankara'ya gelen Muazzez için artık yeni bir hayat başlar. Muazzez, Cebeci'deki eve çok çabuk alışır. Her akşam eve bir hediye ile gelen Ahmet Şükrü Efendi'yle arasında bir baba-kız ilişkisi oluşur. Muazzez'in evin küçük oğlu Sait'le de arası iyidir. Sait okuması için ona aşk romanları getirir. Muazzez ilk zamanlar Namık'la bir samimiyet kuramaz. Kendisine düşmanca davrandığını hissettiği Şayeste'ye karşı ise soğuk davranır. Zira Şayeste Muazzez'in kendisinin tek hanımı olduğu eve getirileceği haberini aldığı günden beri huzursuzdur ve bu tepkisini belli eder. Ahmet Şükrü Efendi gelini Şayeste'nin Muazzez'e olan tutumunu fark eder ve ona yetim kızın sadece bir misafir olduğunu, geldiği günden beri kısmetinin çıktığını, böyle giderse evde çok kalmayacağını söyler. Onlar bunları konuşurken açık pencereden Muazzez'in şûhanî bir kahkahası duyulur. Bu yumuşak ve serbest kahkaha üzerine Şayeste "Allah versin de gelin olup bir an evvel gitsin." diyerek tepkisini dile getirir. Şayeste'nin bu sözü kayınpederinin zihnine kazınır ve Ahmet Şükrü Efendi daha sonra gerçekleşecek bazı olaylarda da hep aynı sözü hatırlar.

Namık, başlarda Muazzez'e karşı hissettiği duyguların aşk olduğunu anlayamaz. Onu sadece evlerinde bir bahar rüzgârı gibi taze ve pak görmek ister. Bu yüzden de

³ Hikâye ile ilgili yazılan eleştiri ve değerlendirme yazılarının örnek bir listesi için bk. Serdar Soydan, "Eve Düşen Yıldırım ve Akisleri". <https://nahidsirriorik.wordpress.com> [Erişim Tarihi: 13.01.2017].

genç kıza çıkan bütün taliplere bin türlü kusur bularak babasını caydırmaya çalışır. Öte taraftan kardeşi Sait'in de Muazzez'e olan ilgisini fark eder. Eve yardıma gelen Emine Kadın'dan Sait'in gündüzleri okula gitmediğini öğrenir. İçi türlü şüphelerle dolan Namık, Sait'le Muazzez'i evde yalnız yakalamak arzusuyla bir gün öğleden sonra aniden işten ayrılıp eve gelir. Eve vardığında karısı Şayeste'den iki gencin evde olmadıklarını, aslında her gün تنها bir ağaçlığa kitap okumaya gittiklerini öğrenir. Kocasının yüzündeki hiddetin sebebini anlayan Şayeste, acı acı gülererek kocasının da Muazzez'i kıskandığını söyler. Karısının bu sözleri üzerine deliye dönen Namık Şayeste'ye sert bir tokat atar. O günden sonra Namık da Muazzez'i çlgın bir aşkla sevdiğini ve hatta kıskandığını kendi kendine itiraf ederek içindeki bu kuvvetli hislerin sebebini anlamış olur.

Muazzez'i kaybedecek olmanın endişesine kapılan Sait de hemen düşük maaşlı bir iş bulur. Hem çalışıp hem de hukuk okuyacağını buna karşılık Muazzez'i Halil Bey'e değil kendisine vermesini babasına bildirir. Diğer oğlundan yana hayal kırıklığı yaşayan Ahmet Şükrü Efendi küçük oğlunun da kendisinden habersiz iş yapmasına içerler; ama çok kırgın olduğu için sesini çıkarmaz ve işi Muazzez'in onayına bırakır. Şayeste'nin de biraz araya girmesiyle Muazzez, Sait'le evlenmeyi kabul eder. İki gencin çok mutlu olduğu o gece Namık'ın bedbahtlığının başlangıcı olur. Son birkaç gündür eve çok geç ve sarhoş gelen Namık, kocasının yüzündeki acı ifadeyi görebilmek ve zaferini tadabilmek için bütün gece yatmayıp onu beklemiş olan Şayeste'den, Muazzez'in, kardeşiyle evleneceğini öğrenir. Namık bu haber üzerine ayakta duramayıp diz üstü çöker ve hıçkırıklara boğulur. Karısına hemen ertesi gün bu evden ayrılacaklarını söyler. Kocasının bu ızdıraplı hâli karşısında Şayeste, hiddet ve merhamet karışımı duygularla onu yatağa yatırır.

Namık ve Şayeste'nin evden ayrılmalarının üzerinden iki ay geçtikten sonra meraklı ve işgüzar Emine Kadın, bir haber öğrenebilmek için bir gün Namık'ın iş yerine gider. Namık, kadından Sait ile Muazzez'in yakında evleneceklerini öğrenir. Bu haber üzerine acı içinde kıvranan Namık, Muazzez'i görmek için ertesi sabah Cebeci'deki eve geleceğini söyler fakat bunu kimseye duyurmamasını ister. Dedikodu olmadan yaşayamayan kadınlardan olan Emine Kadın ise eve gider gitmez bunu Sait'e haber verir.

Ertesi sabah olduğunda eve gelen Namık ne söyleyeceğini bilememekle birlikte hemen Muazzez'i görmek ister. Genç kız karşısında bitkinlik içerisinde inleyerek ona olan büyük aşkını itiraf eder. Muazzez'in kışkırtıcı sözlerine karşılık ona sahip olmak amacıyla âdeta delirmiş gibi üzerine yürür ve onu zorla öper.

Bir taraftan bu ihtiras dolu, Sait'e nazaran daha kuvvetli ve yetişkin erkeğin kollarında olmanın verdiği hazzı yaşayan Muazzez, öbür taraftan onun elinden kurtulmaya çalışır. Mutfakta gizlenen Sait elinde bir bıçakla hemen gürültüye koşar. Gördüğü manzara karşısında rengi sapsarı bir hâlde ağabeyine "Rezil!" diyerek onu

evden kovar. İyice aklı başından gitmiş olan Namık, Muazzez'le birlikte evden gidebileceğini söyleyerek Sait'i daha da kıskırtır. Sait ağabeyinin bu son sözleri üzerine mutfaktan şuursuz bir hâlde iken aldığı bıçağı Namık'ın boynuna saplar. Namık oracıkta ölür.

Sait on senelik bir hapse mahkûm olur. Bir oğlunu mezara, öbürünü hapse koyan Ahmet Şükrü Efendi, Cebeci'deki evi satıp geliniyle birlikte daha küçük bir eve taşınır. Öte yandan Ahmet Şükrü Efendi, Namık'ın öldüğü gün evden kaçan Muazzez'in bir zamanlar kendisine talip olmuş mühendis Halil Bey'in evine gittiği, yakında da onunla evleneceği haberini alır. Fakat bu evlilik hiçbir zaman gerçekleşmez. Dahası Muazzez İstanbul'a geçerek daha zengin beylerle yaşamaya başlamıştır. Mütevazı bir ailenin altı aylık geçim parasını bir gecede harcayan bir kadın oluvermiştir. Sevgili yeğenin bu tarz haberlerini alan Ahmet Şükrü Efendi toprağın altındaki oğlunun ızdırabını bir kez daha duyar. Buna karşılık içini bir huzur kaplar çünkü artık korkması gereken bir felaket kalmamıştır.

2. Tema

"Nahid Sırrı Örik, hikâyelerinin yaklaşık olarak yüzde ellisinde evrensel sayılabilecek ferdî temalara, yüzde ellisinde de sosyal temalara yer vermiştir. Her tema bir diğerinin alt ya da yan kolları, sonucu veya destekçisi durumundadır. Bu nedenle temalar arasında karşılıklı geçişler ve girift ilişkiler olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (Kocabıyık 2006: 109)". Yazarın *Eve Düşen Yıldırım* adlı hikâyesi de sosyal ve ferdî temaların iç içe olduğu bir yapı özelliği gösterir. Ferdî temalar aşk ve kıskançlık, sosyal tema ise ailedir. Metin bu üç ana temanın ilişkisi üzerine kurulmuştur.

Mehmet Kaplan'a göre; "edebî eserlerde, sosyal meseleler ferdî "yaşantı" şekline girdikleri nispette estetik bir yoğunluk ve derinlik kazanırlar (2014: 343)". *Eve Düşen Yıldırım* hikâyesindeki "ev" in yani "aile" nin parçalanması gibi toplumsal hayata ait bir tema, aile üyelerinin birbirlerine karşı hissettikleri "aşk" ve "kıskançlık" temalarıyla ilişkilendirilir. Dolayısıyla "ev" in artık bir aile mekânı vasfını yitirmesine sebep olan, o "ev" in içerisindeki bireylerin yaşadıkları ve birbirlerine yaşattıklarıdır. Sıradan bir aile temasını değerli kılan da bu temanın ferdî temalar etrafında örülmesidir.

Metnin temelini oluşturan aşk-kıskançlık-aile üçgeni arasında bir neden-sonuç ilişkisi vardır. Buradan hareketle metnin teması için "evli olan bir bireyin kendisine yasak birisine âşık olması ve kıskançlık duygusuyla hareket ederek o kişiye sahip olmaya çalışması bir ailenin parçalanmasına sebep olur" demek mümkündür.

Yazar, temanın başlangıç noktasına güzellik kavramını koyar. Aşırı derecede güzel olan bir genç kızın varlığı bir ailenin çöküşünü ya da diğer bireylerin hazin sonunu hazırlar. Yazarın bu hikâyede seçmiş olduğu temaya diğer eserlerinde de rastlanır. Örneğin; *Kıskanmak*'ta güzelliği sıklıkla vurgulanan Mükerrerem kocasının

hapse, aşğının da mezara girmesine sebep olur. Güzellik, güzelliğin yarattığı aşırı ihtiraslar ve bunların sebep olduğu acıklı sonlar yazarın sıklıkla kullandığı temalardandır diyebiliriz.

3. Yapı

Eve Düşen Yıldırım hikâyesi Romen rakamlarıyla yirmi bölüme ayrılmıştır ve altmış dokuz sayfadan oluşur. Aynı zamanda yazarın en uzun hikâyesi olma özelliğine de sahiptir. Her bir bölüm genellikle üç ile beş sayfa arasında değişir. Bölümler arasında organik bir bütünlük söz konusudur.

3. 1. Olay Örgüsü

“Vaka; herhangi bir alaka ile bir arada bulunan veya birbiriyle ilgilenmek mecburiyetinde kalan fertlerden en az ikisinin karşılıklı münasebetlerinin tezahürüdür (Aktaş 2003: 46)”. “İnsanları birbirleriyle ilişkiye sevk eden etkenleri de şu üç noktada toplamak mümkündür; “arzu etmek”, “iletişimde bulunmak” ve “iştirak etmek” (Çetişli 2009: 44)”. Maupassant tarzı hikâye formuna bağlı olan *Eve Düşen Yıldırım*’ın olay örgüsü, bu üç etkene de sahiptir. Bir hastane koğuşunda ölüm saatini bekleyen Hüsnü Bey’in, ağabeyi Ahmet Şükrü Efendi’den kızı Muazzez’i yanına alarak kendisi öldükten sonra ona bakmasını “arzu etmesi”, Ahmet Şükrü Efendi’nin yeğeni Muazzez ile tanışarak onunla “iletişimde bulunması” ve nihayetinde Muazzez’in Cebeci’deki eve “iştirak etmesi” hikâyedeki karakterlerin birbirleriyle etkileşimini başlatan ve devam ettiren öğelerdir.

Yirmi bölüm, olayların akışına göre üç ana bölüm içerisinde gruplandırılabilir: 1. ve 4. bölümler arası hikâyenin giriş safhasını oluşturur. Aynı zamanda giriş bölümü neden-sonuç ilişkisi içerisinde ilerleyen olay örgüsünün “neden” kısmını da ihtiva eder.

Hikâyenin 4-17. bölümleri; şahıs kadrosunun kişisel özellikleri, geçmişleri hakkında ipucu sunan ve olay örgüsünün dinamizmini sağlayan bir dizi vakayı kapsar.

Hikâyenin sonuç kısmı son 4 bölümde verilir. Hikâyeyi bir sonuca vardırان olay, işgüzar ve dedikoduyu seven Emine Kadın’ın bir haber almak ümidiyle Namık’ı görmeye gitmesiyle başlar. Burada Emine Kadın’ın olay örgüsünün kötü bir gidişat almasında çok önemli bir fonksiyona sahip olduğunu vurgulamak gerekir. Daha sonra Emine Kadın’ın, Namık’ın Muazzez ile görüşmek üzere eve geleceğini Sait’e bildirmesi ikinci kilit olayı oluşturur. Namık’ın eve gelip bir çılgın gibi Muazzez’e aşkını anlatması ve genç kızın üzerine yürümesi sonucunda, Sait’in ağabeyini bıçakla öldürmesi hikâyede gerilimi doruğa ulaştıran olaylardır. Ahmet Şükrü Efendi’nin ölüm saatine kadar artık başına bir felaket gelmeyeceğini anlayarak içini derin bir huzurun kaplamasıyla olay örgüsü son bulur.

Olay örgüsünün entrik yapısını oluşturan unsur, güzellik-çirkinlik arasındaki çatışmada gizlidir. Muazzez güzelliğin, Şayeste ise çirkinliğin vücut bulmuş hâlidir. Çok güzel olduğu için iki erkek tarafından da sevilen Muazzez'in aslında güzel olmak dışında başka bir özelliği de yok gibidir. Metnin başından sonuna kadar genç kızın güzelliği vurgulanır. Sevilmesi için güzel olması yeterlidir. Namık onu neden sevdiğini açıklarken: “*Neden oldusu, nasıl oldusu var mı? Seni görüp de sevmemek kabil olur mu? Ne kadar güzelsin Muazzez, ne kadar güzelsin!*” (82) der. Aynı şekilde Sait ve diğer talipler de ilk önce onun güzelliğine hayran kalırlar.

Öte taraftan evin gelini Şayeste, görünüşte çirkin olmasa bile Muazzez'in yanında güzel olarak nitelendirilemeyecek bir kadındır. Kendisine nazaran daha güzel ve daha genç bir kızın kendisinin hanımı olduğu bir eve gelecek olması ruhunda bir kıskançlık doğurur ve başından beri Muazzez'in evden gitmesi için çabalar. Bu iki zıt kutup arasındaki çatışmanın başlangıcı da böyle olur. Ahmet Şükrü Efendi bile oğlu Namık'la gelini arasındaki dargınlığın asıl sebebinin Şayeste'nin Muazzez kadar güzel olmamasında bulur: “*Karşısında keramet iddia edeceğine o da Muazzez gibi güzel olsaydı, kocasına kendisini tamamen sevdirebilir ve eve bugün bu felaketler gelmez, Ahmet Şükrü Efendi de ömrünün belki son senelerini büyük oğlundan ayrılmış bir vaziyette geçirmek mecburiyetinde kalmazdı*” (73). Ön planda Muazzez'in çok güzel olması, arka planda güzellik-çirkinlik (Muazzez-Şayeste) arasındaki gizli çatışma ve mücadele evin erkeklerinin mahvını hazırlayan en önemli unsur konumundadır.

Anlatıcı, hikâyeyi bir merkez kişi ve onun yaşadığı olaylar üzerinden anlatmaz. Asıl olay anlatılırken, karakterlerin geçmişi ve kişisel özellikleri hakkında bilgileri de içeren başka olaylara geçilir. Örneğin; Namık'ın altı sene evvelki evliliğinde rol oynayan şartlar veya Sait'in sekiz ay önce başından geçen gönül ilişkisi zamana geriye dönüşlerle aktarılır. Daha sonra tekrar asıl metne dönülür. Bu sebeplerle, *Eve Düşen Yıldırım* hikâyesinin, çok zincirli bir olay örgüsüne sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Olay örgüsü için trajik ve aynı zamanda ucu açık bir son seçilmiştir. Aynı kadını seven iki kardeşten birinin öbürünü öldürmesi sonucunda birinin hapse, öbürünün mezara girmesi bir ailenin çöküşünü hazırlayan ve diğer karakterlerin hayatlarının gidişatını da belirleyen son derece acıklı olaylardır. Öte yandan okuyucunun aklına şu sorular da gelebilir: Ya sonra? Ahmet Şükrü Efendi Sait'i affedecek mi? Muazzez'e ne oldu? Şayeste başkasıyla mı evlendi? On senelik mahkûmiyetten sonra Sait hapisten çıkınca Muazzez'i arar mı? Bunun gibi sorular hikâyenin devamı gelebilecek hissi uyandırmaktadır. Kesin bir son sadece Namık içindir; diğer karakterlerin hikâyeleri belirsizlikte bırakılmıştır.

Eve Düşen Yıldırım hikâyesinin “olay” a yaslanan bir hikâye olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Yazarın diğer hikâyelerinde de en fazla olay göze çarpar. Yazarın bu tavrını yakın dostu Yaşar Nabi şöyle değerlendirir: “Nahit Sırrı derinliklerine

inmeden insan ruhunun tezahürlerini yakalayarak, tespit etmekten hoşlanır. Hikâyelerinde en hâkim unsur vak'adır. Ve bu hikâyelerin bir fikri ispat veya bir tesir yapmaktan ziyade, dikkate değer bir vak'ayı anlatmak için yazılmış oldukları göze çarpar (1938: 163-164'dan akt. Yılmaz 2006: 43)". Gerçekten de iki kardeşin aynı kızı âşık olması ve bu aşk yüzünden birinin öbürünü öldürmesi o güne kadarki Türk hikâyeciliğinde ender rastlanan bir vaka olmasının yanında tahkiyeye müsait ve ilgi çekicidir.

3. 2. Şahıs Kadrosu

Eve Düşen Yıldırım hikâyesinde yazar, kişilerini takdim ederken blok tanıtmayı tercih eder. Kişilerin tanıtımında uzun psikolojik tahlillere girişmez; kişilerin sadece fiziksel özellikleri, geçmişi ve olay örgüsünün akışını etkileyen en belirgin özelliği üzerinde durur. Bu sebepten hikâyenin kişilerini kart karakter olarak belirlemek yerinde olacaktır. *Eve Düşen Yıldırım* için bir tane başkişi belirlemek güçtür. Her bir kişinin olay örgüsünde işlevsel bir rolü vardır ve bu roller kısmen eşit bir şekilde dağıtılmıştır. Bu yüzden, çalışmamızda kişileri aile içerisindeki önem derecesine göre ele almayı tercih ettik.

"*Saçları tamamen beyazlamış olduğu halde hemen hiç dökülmemiş (...)*" (25) olan Ahmet Şükrü Efendi iki oğlu ve bir geliniyle yaşayan, mütevazı bir ailenin reisidir. İmalat-ı Harbiye fabrikalarının muhasebesinde çalışan bir memurdur ve eline ayda sadece seksen beş lira geçer. "Önceleri evlatları üzerindeki otoritesini muhafaza eden geleneksel baba örneğidir. "*Evide ancak onun suallerine cevap vermek, kendisine hiçbir şey sormamak adetti*" (24) (Yılmaz 2006: 99)". Sade bir hayat süren yaşlı adamın hayatı on yedi senedir görmediği kardeşi Hüsnü Bey'den gelen bir mektupla değişir.

Olay örgüsü boyunca iki kez duygusal dalgalanmalar yaşar. İlki, kardeşinin ölüm anına yetişememekten ve bunca seneyi küs geçirmiş olmaktan kaynaklanan pişmanlıktır. "*Senelerden beri ağzına ismini almadığı kardeşini bu kadar sevdiğini, ölümüne bu derecede yanacağını yolda ona gelirken bile bilmiyordu. Aynı zamanda şimdi kendi kendinden, hodgâmlığından, manasız ve çirkin gururundan da nefret ediyordu*" (28). İkincisi, Namık'ın babasının isteğine karşı gelmesi ve babası içerideyken onun yüzüne kapıyı çarpması karşısında yaşlı adamın duyduğu utanç ve kırgınlıktır. "*Çocuklarından biri tarafından hakaret görmüşken artık komşuya giderek orada bir aile reisi muamelesine, itibarına mazhar olmayı nefesine layık bulmadı. Bu hakkı artık kaybetmişti*" (63). Aynı şekilde Sait'in de kendisine danışmadan bir iş bulmasına içerler; fakat bu, onu büyük oğlunun yaptığı hakaret kadar hiddetlendirmez. Yaşlı adam otoriter, sözü geçen baba özelliğini yavaş yavaş kaybeder.

Öte taraftan oğullarına ve gelinine gösterdiği mütehakkim tavrı yeğeni Muazzez'e göstermez. Onu çok isteyip de hiçbir zaman sahip olamadığı kızı (32) olarak görür ve ona karşı derin bir merhamet ve sevgi besler. Hatta Muazzez'i diğerlerine "(...) *İşte*

yeni kardeşiniz, benim küçük kızım!'(...)" (32) şeklinde tanıtır. Bu sevgi o kadar güçlüdür ki oğullarının felaketine sebep olduktan sonra bile kendisini hayata bağlayacak umut ışığını Muazzez'de görür. Ahmet Şükrü Efendi, metnin sonuna dek bütün olaylardan olumsuz bir şekilde etkilendiği için olay örgüsünde alıcı kahraman işlevini üstlenmiştir.

Ahmet Şükrü Efendi'nin büyük oğlu Namık, "(...) *saçları babasından evvel seyrekleşmeye başlayan (...)*" (27), kardeşi Sait'e kıyasla güzel olmayan; ama "(...) *daha kudretli, daha canlı ve ihtiraslı, daha erkek*" (83) bir yüze sahip, otuz yaşında genç bir erkektir. Devlet Demiryolları İdaresinde yüz on iki lira maaşla çalışır. Namık o yaşına kadar hep babasının tahakkümü altında yaşamış, babasının istediği kızla evlenmiş, hep başkalarının buyruğu altında kalmaya alışkın ve üstelik boyunduruk arayan, sessiz, çekingen, iradesiz bir erkektir. Bütün bu özellikleriyle o, silik bir karakterdir. Şayeste'yle altı yıldır evlidir; ama karısına âşık olmadan evlenmiştir. Eşinden önce de hiçbir aşk macerası yaşamayan Namık, hayatında ilk defa âşık olur; bu kişi amcasının kızı Muazzez'dir. *Başlangıçta "onu, evlerinde bir bahar rüzgârı kadar taze ve pak görmek"* (39, 41) ister; fakat daha sonra bu masum duygu -dile getirmeyi asla düşünmediği- çılgın bir aşka ve kıskançlığa dönüşür. "*Maceralar geçirmeden evlilik hayatına giren ve senelerce zevcelerine sadık kalan kocaların sonra birdenbire kapıldıkları o feci kasırga ve boralardan biri*" (51) olan bu aşk, genç adamın ölümüne sebep olur.

Namık'ın karısı Şayeste yirmi sekiz yaşında, hamarat bir ev kadınıdır. Namık'la evlendiğinde "(...) *yirmisini geçmişe benziyordu. Dört sene evvel ölen kocasından aldığı tekaüt maaşına bekâr dikişi dikmekten kazandığı bir parayı ilave ederek geçinmeye çalışan orta yaşlı bir kadının ilk evladıydı. Uzun boylu, saz benizli, çekik siyah gözlü bir kızdı. Kendisine muhakkak ki güzel denemezdi*" (42). Şayeste Muazzez'in kendisinin tek hanımı olduğu eve geleceği haberini aldığı günden beri genç kızı bir tehlike olarak görür. Kocasının Muazzez'e olan tutkusunu fark eder etmez de genç kızın bir an önce Sait'le evlenmesi için plan yapar. Amacı hem evliliğini kurtarmak hem de ayrı bir eve taşınmaktır.

Şayeste'nin olay örgüsünün hareket kazanmasında önemli bir rolü olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Zira Namık aslında Muazzez'e âşık olduğunu Şayeste'nin kışkırtıcı sözlerinden ve genç kadına attığı tokattan sonra anlar. Yine, Muazzez'le evlenebilmesi için ilk önce bir işe girmesi gerektiğini Sait'in aklına o sokar. Halil Bey'in yaşlılığına vurgu yaparak Muazzez'in daha genç olan erkeği yani Sait'i düşünmesini sağlar. Bu hususiyetleri yüzünden o, olay örgüsünde yardımcı kahraman olarak yerini alır.

Nahid Sırrı Örik'in eserlerindeki genç erkekler genellikle yakışıklı olmalarıyla dikkati çeker. Bu yakışıklı erkeklerin kaderlerini de hep kadınlar belirler. *Kıskanmak*'ın Nüzhet'i, *Tersine Giden Yol'un* Cezmi'si, "İki Kız Kardeş ve Bir Delikanlı"nın Celal'i

gibi Sait de “(...) uzun boylu, gür siyah saçlı ve kestane rengi gözlü, yirmi, yirmi bir yaşlarında (...)” (21) oldukça yakışıklı bir gençtir. Hikâyesinin ilerleyen bölümlerinde liseden pekiyi ile mezun olur. Aslında hukuk okuması düşünülen genç, Muazzez’le evlenebilmek için bir ihracat şirketine muhasip olarak girer. Geçmişinde, daha çok genç olmasına rağmen güzel yüzü sayesinde annesi olacak yaştaki kadınların beğenisiyle karşılaşmıştır. Ona ilk tecrübelerini yaşatan da Hayriye adında bir bar kadını olur. “Örik’in, çoğu kez “ete olan bağlılık” biçiminde, edebiyatımızda benzerine rastlanmaz bir yaklaşımla adlandırdığı “cinsel tutku” (Çelik 2001: 56)” hâlini alan ilişki Sait için de tensel zevkten başka bir anlam taşımaz ve kadını terk eder.

Ağabeyinin de Muazzez’i sevdiğini öğrendikten sonra bir tarafı ona merhamet duysa da bu hissi onun ölümünün kendi elinden olmasına engel olamaz. Her ne kadar trajik sonun baş aktörlerinden birisi olsa da Sait’in olay örgüsünde aktif bir kahraman olduğunu söyleyemeyiz. Zira o, olayların ya da kadınların -doğrudan Muazzez, dolaylı yoldan Şayeste- kurbanıdır.

Eve Düşen Yıldırım hikâyesinin “yıldırım”ı Muazzez, hikâyede yaptıklarıyla değil sadece var olmasıyla yer alır. Aksiyon hâlinde bir kahraman olmamasına rağmen varlığıyla diğer tüm kişilerin felaketi olur. “*Sade, düz mavi bir entari giymiş, kızılımsı sarı saçlarının biçimini değiştirmiş, daha kısa kestirerek yandan taramıştı. İri, uzun kirpikli ve yeşile çalan mavi gözlerinde hâlâ biraz uyku, rengi ve kıvrımlarıyla çok itinalı kesilmiş birer yakuta benzeyen dudaklarında oldukça endişeli bir tebessüm vardı*” (80-81). Benzersiz bir güzellikte olan Muazzez derinliği olmayan bir kişidir; sadece güzelliğiyle ön plana çıkar. Doğru dürüst bir okul eğitimi görmemesine rağmen kendi kendisine okumayı öğrenmiştir. Amcasının evine geldikten sonra da bütün yaptığı sabahdan akşama kadar uyumak, ayna karşısında süslenmek ve Sait’in ona getirdiği aşk romanlarını okumaktır. Okuduğu romanlardaki kahramanların sonlarıyla da aşırı derecede ilgilenir.

Başlangıçta güzel olmanın dışında bir özelliği vurgulanmayan Muazzez’in gerilimin doruğa ulaştığı noktada başka bir hususiyeti daha ortaya çıkar: Şehvet arzusu. Namık’ın kendisine sahip olmaya çalıştığı anda Muazzez kendisinde yeni duygular fark eder; her ne kadar kaçmak için gücü kalmamış olsa da aslında kendisini bilerek genç adamın kollarına bırakır. Bu nokta, Örik’in kadın karakterlerine bakış açısına ışık tutması bakımından önemlidir. Yazarın kadın kahramanlarının “çoğu, cinsel dürtüleri güçlü olan kadınlardır. Kadının cinselliği ve kösüllüğü genellikle olumsuz bir öge olarak işlenir (Demiralp 1999: 214)”. Muazzez de yazarın bir diğer kadın kahramanı Mükerrerem gibi güzelliğini, kuvvetli cinsel arzularını karşılamak için kullanır; her ikisinde de aşk, sadakat gibi duygulardan önce “et”in tatmini gelir. Nitekim ikisinin de sonları “ahlaksızca geçirilen bir hayat” olur.

Selim İleri “Aynalı Dolaba İki El Revolver” başlıklı yazısında, yazarın *Kıskanmak* romanıyla ilgili olarak “romanın en acı, en ısırgan alayının Seniha’nın da, romancının

da çifte ahlak üzerine olan yorumları” olduğunu söyler (1990: 40). Örik'in bu ikircikli ahlak anlayışının güzellikle ilgili olan tarafının Muazzez için de uygun olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim sırf güzel olduğu için birçok beylerin beyefendilerin yanında zenginlik içerisinde bir hayat geçirir. Güzelliği ona üstünlük, pek çok imkân ve ahlaksızca ama rahat bir hayat sağlar.

“İnsan psikolojisinin en derinlerindeki karmaşaları, açmazları, hainlikleri cümle aralarında çiziverir Örik (Çelik 2001: 56)”. Muazzez'in ruhunun derinlerinde yatan karmaşa ise “et zaafı”dır. Bu zafiyetin oluşmasında okuduğu romanlar, iyi bir eğitim görmemesi ve düzenli bir hayat yaşamamış olması etkilidir. Bu noktada okuyucunun aklına şöyle bir soru gelebilir: Böyle bir yaratılıştaki olan bir kız, eğer Namık ölmeseydi, Sait'le evlenseydi o zaman ne yapardı? Hiç kuşkusuz bu da başka bir hikâyeyi oluştururdu. O hikâyenin başkişisi muhakkak -tüm bu zafiyetiyle- Muazzez olurdu; ama bu hikâyede Muazzez, Namık ve Sait için arzu edilen nesne, Şayeste için ise karşı güç konumundadır.

Eve Düşen Yıldırım hikâyesinin bir trajediyle sonlanmasının faili Emine Kadın, olay örgüsünün seyrini değiştiren bir kahramandır. Cebeci'deki eve sabah erkenden gelen, Şayeste'ye ev işlerinde yardım eden orta yaşlı bir hizmetçidir. “*Her şeye dikkat eden ve küçük şeylerde mutlaka yeni bir vaziyetin işaret ve alametlerini keşfetmeye çalışan Emine Kadın (...)*” (51) meraklı, dedikoducu ve işgüzar bir tiptir.

“Nahid Sırrı -o kendisine has kahraman yaratışıyla- en ufak rollü figüranına bile bir ruh zenginliği, bir insanî zaaf, bir çatışma veya tragedyaya yerleştirir (Özgül 1996: 10)”.

“Emine o kadınlardan ki, mütemadi bir dedikodu havası içinde yaşamakla sermest olurlar. Buna imkân bulunduğu tarihlerde bile günah işlemekten şahsen belki çekinmişlerdir. Fakat içinde yaşamak istedikleri dedikodu havası ne kadar ağır ve mülevves olursa sevinçleri, bahtiyarlıkları o derece artar ve birinin bir aybını keşfedip öğrenirlerse, şahsi bir saadete erişmiş kadar memnun olurlar. Lakin bu aybı gizlemek mecburiyetinde bulundukça da içlerini aynı zamanda bir hüznün kaplar” (77).

Emine'nin dedikoduculuğu onun başat özelliğidir. Hatta bazen dedikodu uğruna bahşişi bile geri plana atar. Hiç kuşkusuz ki o olmasaydı entrika da olmazdı. Namık'ın Muazzez'le konuşmak üzere eve geleceğini Sait'e söyleyerek olay örgüsüne bir ivme kazandırır. Bu yönüyle hikâyede yönlendirici kahraman olarak yerini alır.

Muazzez'in babası Hüsnü Efendi ve ismi belirtilmeyen annesi metinde doğrudan doğruya bir işlevi bulunmayan kahramanlardır. “(...) *Hüsnü Efendi en çok frenk romanlarında görülen garip bir insandı. Bazen en alicenap adamların yapamayacakları kadar necip hareketlerde bulunurken bazen de insanı hemen hemen hapse götürebilecek*

işler yapardı. Karısı, yani Muazzez'in annesi ise, kocasının her sözünde bir keramet bulup onun bütün şaşaalı tasavvurlarını ağız açık dinleyen ve ipeklere, kürklere ve elmaslara garkedileceği günü sabırsızlıkla bekleyen bir kadındı. Ve bunu, alelekser murdar otellerin ot yatakları üstünde sabahtan akşama kadar uzanıp aynada yüzüne bakmakla vakit geçirerek beklemişti. Zaten de bir iş yapmaktan âciz, çelimsiz ve hastalıklı idi" (34-35). Aynı zamanda anne ve babasıyla birlikte Muazzez'i dört yaşından beri tanıyan komşu çift, "(...) kısaca boylu ve esmer, belki biraz yaşlı, lakin işveli ve güzel gözlü bir kadın (...)" (48) şeklinde tasvir edilen bar kadını Hayriye ile Muazzez'in talibi, üç yüz liraya yakın aylıklı, otuz beş yaşındaki mühendis Halil Bey dekoratif unsur konumundaki kişilerdir. Hemşire Müzeyyen Hanım ve Mümeyyiz Sadrettin Bey'in ise sadece isimleri geçer.

3. 3. Zaman

Eve Düşen Yıldırım hikâyesinin vaka zamanının başlangıcını, tam olarak belirtilmemiş olmasına rağmen verilen küçük bir detayla bulmak mümkündür. Şayeste'yle kayınpederi arasındaki konuşmada genç kadının aklından geçenler zaman bilgisine dair bir ipucu verir: "(...) Muazzez'in kaç günden beri Cebeci'ye gelmiş olduğunu zihninde hesapladı. Haziran'ın ikisi idi ve Muazzez geleli on dört gün olmuştu" (36). Ahmet Şükrü Efendi'nin yolda geçen bir günü ve İstanbul'daki dört günü de eklenirse bu durumda vaka zamanının 15 Mayıs'ta başladığını ifade edebiliriz.

Vaka zamanı sürekli olarak ileriye doğru akmaz; bazen zamanda geri dönüşlerle yazar kahramanlarının geçmişleri ve karakteristik özellikleri hakkında bilgiler de verir. "Namık'ın altı sene evvelki izdivacında aşk hiçbir rol oynamamıştı." (41) veya Sait'in geçmişinden bahsedilirken "(...) tam sekiz ay, haftada iki üç kere Hayriye'nin Bentderesi taraflarındaki evine gitmişti." (49) gibi ifadelerle hâlden geçmişe gidilir.

"Fakat dudaklarına bu Temmuz günü yapışan dudaklar (...)" (55), "Bu Temmuz, Ağustos ayları, ev sahiplerinin nisbeten insaflı oldukları yahut en az firavunlaştıkları devirdi." (71), "İki ay Samanpazarı taraflarında tuttuğum bir evde oturduk. (...) Şimdi karımın hısımlarından birinde birkaç gün için misafiriz." (75), "Emine Hanım, biz Perşembe günü, tam beş gün sonra gidiyoruz." (76) gibi cümlelerde yer alan zaman ifadelerinden Namık'ın Muazzez ile görüşmek üzere Cebeci'deki eve geldiği zamanın takriben kasım ayı olduğu söylenebilir. Evde yaşanan trajik vakadan sonra "aradan üç sene geçmişti" (87). Tüm bu bilgiler göz önüne alındığında hikâyenin vaka zamanının üç buçuk yılı kapsadığını belirtmek yerinde olacaktır.

Her ne kadar muhtevanın toplumsal hayatla olan bağlantısı aileyle sınırlı tutulmuş olsa da Namık ile Muazzez arasında geçen konuşmada sosyal zaman okuyucuya sezdirilir: "Hayır Namık Bey, kendinizi aldatmayınız. Bir sözle, 'boşadım!' demekle karının kocadan ayrıldığı zamanlarda yaşamıyoruz" (83). Aile kurumu ve kadın hakları konusunda yeni düzenlemeler getiren Medeni Kanun'un 1926 yılında

kabul edildiği düşünülürse hikâyenin sosyal zamanının XX. yüzyılın ilk çeyreğinden sonraki Türk toplumsal hayatını yansıttığını söylemek mümkündür.

3. 4. Mekân

Nahid Sırrı M. Behçet Yazar'a cevaben yazdığı yazısında genellikle yaşadığı veya ziyaret ettiği yerleri mekân olarak kullandığını belirtir. Söz konusu yazıda “realizm adlı mektebe girmek hevesinde olmamakla beraber görmediğim ve bilmediğim muhitleri hikâyelerimde canlandırmaktan çekinirim, fazla normal insanlarla meşgul olmaktan da hazzetmem.” demektedir (Yazar 1938: 307).

Eve Düşen Yıldırım hikâyesinin dış mekânı yazarın uzun yıllar memuriyetini geçirdiği Ankara'dır. Ankara manzarası yazar-anlatıcı tarafından objektif bir şekilde tasvir edilir (33). İç mekân ise eserin ismine de konu olan Cebeci'deki “ev”dir. Evin tanıtımında ayrıntıya girilir: *“Hayatının kimbilir ne kadar zamanını Muazzez'in geçirmeye mecbur olacağı ev Cebeci sırtlarında, Ankara'da uzun müddet kalarak iyi bir hatıra bırakmış saltanat valilerinden biri tarafından yaptırılmış büyük eski köşk de dâhil bulunduğu halde hemen bütün evlerin gerisinde, mavi boyalı bir evdi. Hayli geniş bir bahçesi de vardı. (...) Evin her gün çiçekler açan bir bahçesi, ferah, aydınlık odaları vardı. Ve öğle saatlerinde bile, bu odaların pencerelerinden mütemediyen rüzgârlar giriyor, yüksek tepenin üzerinde temiz kokular getirerek esen ve pencerelerin sakız gibi beyaz perdelerini püfürdeten rüzgârlar giriyordu”* (33-34). Yapılan tasvir okuyucuda “mutlu bir aile ortamı” izlenimi yaratır. ‘Yıldırım’ın düştüğü mekânı tanıtan yazar, böylece mekân-konu arasında bir bağ kurar. Bir başka deyişle yazarın mekândan hareketle konuya gittiğini de ifade etmek mümkündür.

Yazar, hem iç hem de dış mekânın anlatımında oldukça gerçekçi tasvirlerde bulunur. Olay ağırlıklı bir metin olduğu için mekân hiçbir zaman olayın önüne geçmez; söz konusu tasvirler sadece mekânın daha da somutlaşmasını sağlar. Mekân betimlemelerinin kahramanlar tarafından değil de anlatıcı vasıtasıyla yapıldığını da belirtmek yerinde olur.

Hikâye aynı mekânla devam etmez; mekân olay örgüsünün sonunda değişir. Cebeci'deki huzurlu ev hüznün mekânına dönüştüğü için Ahmet Şükrü Efendi ailesinin dağılmasına sahne olan evi satar. İsmet Paşa Mahallesi'ndeki yeni ev ise *“iki buçuk odalı, fakat manzarası güzel, Bentderesi'ni, karşiki boş dağları ve öteki ev gibi Ankara Kalesi'ni gören bir yer”* (87) dir.

Ankara ve özellikle Cebeci dışında bazı şehir ve umuma açık yerlerin ya sadece ismi geçer ya da birkaç cümleyle kahramanla olan ilişkisi üzerinde durulur. İstanbul, Kayseri; Haydarpaşa İstasyonu, Cerrahpaşa Hastanesi, İmalat-ı Harbiye Fabrikaları, Taşhan Meydanı, Cebeci İstasyonu, Devlet Demiryolları İdaresi, Macar gazosu, Samanpazarı, Zuhul Barı, Bentderesi, Musikî Muallim Mektebinin yanındaki kahve,

Ankara istasyonundaki gazino, diğer belli başlı mekân ve yer isimleri olarak metinde yer alır.

“Ev” hikâyede insanları bir arada tutan ve onları dış dünyadaki kötülüklerden koruyan bir mekân olmasının yanında “aile” anlamını da içerisinde barındıran simgesel bir değer taşır. Hikâyenin konusu sıradan ama huzurlu bir ailenin yaşadığı bir “ev”de başlar; bu mekâna ait olmayan birisinin “ev”e dâhil olması sonucunda “ev”in dolayısıyla “aile”nin parçalanmasıyla devam eder ve başka bir “ev”de son bulur. Mekân unsuru (ev), aile mefhumunun yerine kullanıldığı için olaylardan sadece ev değil aile de olumsuz bir şekilde etkilenir.

3. 5. Dil ve Anlatım

Eve Düşen Yıldırım hikâyesi, hâkim bakış açısına sahip yazar anlatıcı tarafından anlatılır. Anlatıcı, kahramanların geçmişlerini, aklından geçenleri bilir ve bunları aktararak okuyucunun kahramanları tanımmasını sağlar. Metinde derin psikolojik tahlillerin yapıldığını söylemek doğru olmaz. Bunun yerine Emine Kadın’ın dedikoduculuğu, Namık’ın pasifliği gibi her bir kahramanın en baskın özelliği üzerinde durulur.

Yazar anlatıcı, kahramanların zaman ve mekân algısında da bilgi sahibidir. Kahramanların içinde buldukları ruh hâline göre zaman ve mekân unsurları farklı algılanır. Namık’ın kardeşini kışkırdığını kendisine bile itiraf edemediği zamanlarda anlatıcı devreye girer: “*Ankara istasyon meydanının soluna düşen Devlet Demiryolları İdaresi’nin en üst katında, pencerelerinden Keçiören’in ilerisindeki dağların bile seyredildiği güzel nezaretli odası kendisine dar, kapanık ve karanlık geliyor*” (43) du. Yaşlı bir adam olan Ahmet Şükrü Efendi’nin huzurla geçen günleri ailesinin başına gelen felaketten sonra boşluğa doğru sürüklenir: “*Üç sene... Bunların her biri Ahmet Şükrü Efendi’ye birer asır gibi gelmiş, sonra da her ayın bitişinde bu ayı bir hafta kadar, bir gün kadar kısa ve ehemmiyetsiz bir şey bulmuştu. Boş, bomboş, ölüm kadar bomboş bir hayat sürüklüyordu*” (87).

Nahid Sırrı Örik’in dili Osmanlı Türkçesi ve Fransızca arasında kalmış, çağın şartlarına uymayan bir dildir. Kullandığı dil, edebî faaliyetleri bakımından en çok tartışılan özelliği olmuş hatta onun ne Türk ne de yabancı olabilen bu dili yazarın unutulmasına sebebiyet vermiştir.

“Eserlerinde konakta yetişmiş olması sebebiyle Osmanlıcanın, Avrupa’da uzun yıllar yaşamış olması sebebiyle de Batı dillerinin etkisi hissedilir. Buna rağmen üslubunun soğukkanlı, sade ve akıcılığının okuyucu üzerinde etkili olduğu söylenebilir (Yılmaz 2006: 38)”. “Ömrünün bir kısmı Fransa’da geçtiği ve Türkçe bilgisi kitabî olduğu için koyu bir Osmanlıcayla yazıp konuşmaktan çok haz ederdi. Sonraları bu tutumunu vazgeçemediği bir huy haline getirerek bile bile çağına aykırı düşen bir dille yazmayı sürdürdü (Nayır 1972: 33)”.

Diğer eserlerinde kullandığı dilde olduğu gibi bu hikâyede de Arapça kelimeler göze çarpar. “Mülayemet”, “mütereddit”, “tekaüt”, “tezyif”, “tavassut”, “tehhül”, “tahsil”, “esbab-ı muhaffefeye müstenit tehevüren”, “istimdad”, “cidal”, “istikbal” gibi kelimeler bunlara örnek verilebilir. Yukarıda da belirtildiği gibi gençliğinde değişik coğrafyalarda yaşamış olması onda saf bir Türkçe oluşmasını engellemiştir. Fakat bu dil engeli, hikâyenin kahramanlarını yakından tanınmasına rağmen onlara karşı mesafeli duran ve akıcı bir anlatımı muhafaza eden yazarın üslubuna zarar vermemiştir.

İncelediğimiz metinde tahkiye geniş bir yer tutar. Bunun dışında tasvir, konuşma ve kısmi iç çözümleme ikinci derecede kullanılan anlatım tarzlarıdır: “*Elleri hâlâ iki kalçasının üzerinde, Şayeste yavaş yavaş geri çekiliyor, yüzü takallüsler içinde, rengi bir mevta kadar sarı, zehirli bir gülüşle gülüyordu. Ve şimdye kadar kocasına hiç belli etmemek istediği ızdırabını artık tamamen bağırarak, haykırmak ihtiyacı içinde tekrar etti: ‘Kıskanıyorsun, değil mi?’*” (45). Metinde başvurulan bir diğer dikkat çekici anlatım biçimi vardır ki o da leitmotivdir. İlk kez Şayeste’nin Ahmet Şükrü Efendi’ye söylediği “*Allah versin de gelin olup bir an evvel gitsin.*” (37) sözü hikâyenin değişik yerlerinde farklı şekillerde üç kere daha tekrarlanır. Böylece muhtevanın hangi ana gerilim etrafında döndüğü okuyucuya sürekli hatırlatılmış olur.

Tahir Alangu, Nahid Sırrı Örik’in dili için şöyle bir tespitte bulunur: “(...) Anlattığı konulara ve kişilere çok uygun düşen, günümüz sanatçılarına artık yabancı gelen biraz eskice, uzun cümleli ama çok akıcı, düzgün bir dili var. Asıl önemli olan, onun diline takılmış kalmış bazı eski kelimeler değil, kullandığı konak Türkçesinin göze derhal çarpan zenginliğidir (1968: 242)”.

Sonuç

Nahid Sırrı Örik, gerek dil kullanımı gerekse cinsel eğilimi yüzünden edebiyat ortamında hak ettiği değeri bulamamış, hem edebî çevrelerde hem de kişisel hayatında yalnız kalmış veya yalnız bırakılmış bir isimdir. On üç yıl kadar muhtelif memleketlerde yaşadktan sonra yurda döndüğünde artık Cumhuriyet ilan edilmiştir ve memleketin her sahasında türlü türlü yenilikler yapılmaktadır. Konakta büyümüş bir Osmanlı çocuğu ve Avrupa’da kendi kendisini yetiştirmiş bir genç olarak bu gelişmelere karşı ‘yabancı’ kalması olağandır. Onun özellikle dilinde zuhur eden bu ‘yabancı’lık kendi döneminde geniş okur kitlesine ulaşmasına mâni olmuştur. Bütün bu bahtsızlığına rağmen Örik, özellikle roman ve hikâyeleriyle edebiyatımızda farklı bir ses olmayı başarabilmiştir.

Nahid Sırrı Örik’in dikkate değer bir hikâyesi olan *Eve Düşen Yıldırım*, Maupassant tarzı hikâye formuna örnek teşkil eder. Dolayısıyla bu tarzı oluşturan tüm unsurlara da sahiptir. Bu çalışmada metin konu, tema, yapı, olay örgüsü, şahıs kadrosu,

zaman, mekân, dil ve anlatım olmak üzere birimlere ayrılarak tahlil edilmeye çalışılmıştır.

Yapılan tahlil sonucunda yazarın olay örgüsünü romanlarında da karşılaşılan temalar etrafında kurguladığı bulgusu saptanmıştır. Buna göre olay örgüsü aşk-kıskançlık-aile üçgeni etrafında ilerler. Bu ana temalara diğer hikâye ve romanlarında da rastlamak mümkündür. Elde edilen bir diğer sonuç da yazarın güzelliğe olan takıntısının hikâyenin çatışma zeminini hazırlayan iki kutbu oluşturmasıdır. Nahid Sırrı için dış güzellik insanları algılayışında en önemli kistaslardan biridir. Örneğin, Yaşar Nabi'ye yazdığı bir mektupta, Nahid Sırrı'nın estetiğe ne kadar önem verdiğini görebiliriz. “Nitekim o, postanedeki ahalinin kalabalığına “çirkinliğine ve kokusuna” tahammül edemez, dışarı çıkar, tekrar içeriye girer, nihayet gişeden bir miktar alacağını alır (İleri 1990: 35)”. Onun bu tutkusu hikâyede güzellik-çirkinlik çatışmasında vücut bulur.

Nahid Sırrı'nın tıpkı diğer eserlerinde olduğu gibi *Eve Düşen Yıldırım*'da da kadın kahramanlar erkeklerin kaderlerini belirleyen roller üstlenir. Bu kadınlar ya doymak bilmeyen arzularıyla ya da güzellikleriyle erkeklerin hayatını mahveder. Öte yandan yazarın güzel kadınlara karşı bir oç alma arzusu içerisinde bulunduğunu da söylemek yanlış olmayacaktır. Zira güzel kadın kahramanları bekleyen son da ahlaksızca bir hayattır.

Tüm bu özellikleriyle *Eve Düşen Yıldırım*'ın, yazarının kahramanlarına bakış açısını, genellikle seçtiği konuları, kullandığı dili ve anlatım tarzlarını yansıtan tipik bir örnek olduğu sonucuna varmak mümkündür.

Kaynakça

- Aktaş, Şerif (2003). *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Alangu, Tahir (1968). *Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman*. C. 1. İstanbul: İstanbul Matbaası.
- Çelik, Behçet. (2001). "Nahid Sırrı Örik'in Romanlarında 'Kötülük'". *Virgül*. Taha Toros Arşivi. (41): 55-56.
- Çetişli, İsmail (2009). *Metin Tahlillerine Giriş/2 Hikâye-Roman-Tiyatro*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Demiralp, Oğuz. (1999). "Yırtık Ev". *Kitaplık*. (38): 209-218.
- İleri, Selim. (1990). "Aynalı Dolaba İki El Revolver". *Argos*. (28): 35-46.
- Kaplan, Mehmet (2014). *Edebiyatımızın İçinden*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kocabıyık, Özlem (2006). *Nahit Sırrı Örik'in Romanlarında ve Hikâyelerinde Yapı ve Tema*. Yüksek Lisans Tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Nayır, Yaşar Nabi (1972). *Dost Mektupları*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Örik, Nahid Sırrı (2009). *Eve Düşen Yıldırım*. M. Kayahan Özgül ve Vahide Bilgi. 2. Baskı. İstanbul: Oğlak Yayıncılık.
- Özgül, M. Kayahan (1996). "Şevkefzâ'dan Sûzıdılârâ'ya Bir Gezinti". *Yıldız Olmak Kolay Mı?*. Nahid Sırrı Örik. İstanbul: Oğlak Yayıncılık.
- Özgül, M. Kayahan (2009). "Asefal Bir Heykel İçin Requiem". *Eve Düşen Yıldırım*. Nahid Sırrı Örik. İstanbul: Oğlak Yayıncılık.
- Soydan, Serdar (2017). "Eve Düşen Yıldırım ve Akisleri". <https://nahidsirriorik.wordpress.com> [Erişim Tarihi: 13.01.2017].
- Soylu, Özge (2001). *Nahid Sırrı Örik, Kıskanmak ve Psikanaliz*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Bilkent Üniversitesi.
- Yazar, M. Behçet (1938). *Edebiyatçılarımız ve Türk Edebiyatı*. İstanbul: Kanaat Kitabevi.
- Yılmaz, Ayfer (2006). *Nahit Sırrı Örik Hayatı-Sanatı-Eserleri*. Ankara: Ürün Yayınları.